

Hus, Jan

Nechutová, Jana (editor); Malá, Jana (editor)

O manželství

In: Hus, Jan. *Mistr Jan Hus v polemice a v žaláři : překlady, komentáře a poznámky*. Nechutová, Jana (editor); Malá, Jana (editor). Vydání první Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2019, pp. 114-120

ISBN 978-80-210-9323-2; ISBN 978-80-210-9324-9 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141436>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

O MANŽELSTVÍ

De matrimonio, Bartoš – Spunar č. 77 ff. Přeloženo podle kritické edice Magistri Iohannis Hus Constantiensis, (Magistri Iohannis Hus Opera Omnia, tomus XXIV), Turnhout, Brepols, (Corpus Christianorum, Continuatio mediaevalis 274), 2016, s. 169–181.

Překlad Milan Svoboda: O manželství, in: M. Jana Husi sebrané spisy 5, 1904, s. 114–124.

Tento stručný text Hus sepsal, jak svědčí úvodní věta, na žádost mladého muže, který měl v úmyslu oženit se. Výslovně a jmenovitě je traktát (dokončený 14. března 1415) v závěru dedikován Husovým hexametry žalářnímu strážci Robertovi.

Jak si vzpomínám, žádal jsi mne, můj milý, abych pro tvou potřebu sepsal něco o manželství, do kterého chceš dle svých slov zakrátko vstoupit, bude-li to Boží vůle. Žádáš zajisté o věc dobrou, ušlechtilou, posvátnou a prospěšnou, avšak pro mne nesnadnou: jednak proto, že by výklad o stavu manželském byl velmi obšírný, pak také proto, že mi v tom brání nepatrnost mého nadání, jíž nemohu vypomoci v nynější vězeňské izolaci ani berličkou knih.

Aby se však tvé oprávněné žádosti nedostalo úplného odmítnutí, aspoň tolik: uvaž, co je to manželství, proč bylo od Boha ustanoveno, co je v manželství podstatné a co tě k rozhodnutí uzavřít sňatek vede především.

Co se toho prvního týká, tedy věz, že manželství je nerozlučné pouto, a to takové, že pokud se ty jakožto legitimní osoba souhlasným prohlášením proneseným v dané chvíli s legitimní manželkou spojíš, nebudeš se moci tohoto závazku až do smrti její či své vlastní zprostit, tak že bys mohl vstoupit do jiného zákonného svazku. Toto je zřejmé z výroku Kristova v 19. kapitole Matoušova evangelia,⁴⁵⁶

456 Mt 19, 3.9.

„...až do smrti její nebo své vlastní...“

kde Ježíš zákoníkům a farizeům na jejich dotaz, zda je dovoleno manželku propustit, ať z jakéhokoli důvodu, odpověděl, že to dovoleno není, jedině pro smilstvo. Z rozhodnutí církve lze manželku propustit, pokud jde o sdílení lože, není však na základě tohoto rozhodnutí možné vzít si za manželku jinou ženu nebo se s jinou ženou spojit, dokud ona žije. Je to zřejmé z toho, co praví Apoštol v 7. kapitole prvního listu Korintským.⁴⁵⁷

Povšimni si, že jsem řekl „legitimní osoba“, tedy taková, která je vhodná k uzavření manželství s další osobou, není-li tu žádná překážka z minulosti, tedy nebránili ani slib zdrženlivosti ani pokrevní příbuzenství nebo jiný druh spřízněnosti nebo překážka jiné povahy tomu, aby bylo možné s touto osobou uzavřít řádný sňatek.

Co se týká toho druhého, vezmi na vědomí, že Bůh ustanovil v ráji manželství za účelem plození potomstva, když ve 3. kapitole Genese při zasnoubení Evy Adamovi řekl: „Plodte a množte se.“⁴⁵⁸ Mimo ráj je pak manželství určeno k plození dětí a jako nápravný prostředek: k plození potomstva – jak pravil Pán po potopě Noemovi, jeho manželce a jejich potomkům: „Plodte a množte se a naplňte zemi“;⁴⁵⁹ jako nápravný prostředek, tedy k tomu, aby se lidé vystříhali smilstva a krotili svůj chtíč: tyto důvody k uzavření manželství uvádí Apoštol v 7. kapitole prvního listu Korintským, když říká: „Každý nechť má svou vlastní manželku kvůli smilstvu (rozuměj, aby ses ho vyvaroval) a každá ať má vlastního muže,⁴⁶⁰ poněvadž je lepší žít v manželství než se trápit“⁴⁶¹ nepřípustnou vášní bez manželství.

Nuže, tady vidíš dva hlavní důvody, proč vstupovat do manželství, a měj je na paměti, abys ke své spáse pochopil, čím je v manželství plození potomstva a vyhýbání se smilstvu.

K tomu třetímu považ, že podle mínění svatého Augustina patří k manželství tři věci, tedy potomstvo, věrnost a svátostný charakter.⁴⁶² Potomstvo, které mají manželé vychovávat ke slávě Boží. Věrnost, tedy oddanost, kterou mají neochvějně zachovávat. Svátost, kterou je zapotřebí zbožně a pokorně ctít.

To měj na mysli, můj milý, abys potomstvo plodil a vychovával, abys své choti zachovával naprostou věrnost a skrze své manželství abys zbožně a pokorně choval v úctě svazek Krista a jeho nevěsty církve. Svátostí je manželství proto, že je znakem posvátné věci: značí totiž spojení Krista s církví. „Je to velké tajemství“, jak praví Apoštol v 5. kapitole listu Efezským,⁴⁶³ „které vztahují na Krista a církev“.

457 Srv. 1 K 7, 10–11.

458 Gn 1, 28.

459 Gn 9, 1.

460 1 K 7, 2.

461 1 K 7, 9.

462 Aurelius Augustinus, *De Genesi ad litteram* 9, 7.

463 Ef 5, 32.

Proto také tamtéž říká: „Muži, milujte své ženy, jako si Kristus zamiloval církev a sám se za ni obětoval, aby ji posvětil.“⁴⁶⁴ Muži tedy mají milovat své manželky, aby je posvěcovali, jako Kristus miloval církev, nikoli k jejich zneuctění a ze smyslnosti. Muži mají také milovat své manželky za účelem plození potomstva, jako Kristus miloval církev za účelem duchovního plození synů církve. A mají je milovat ctnostně, a díky tomu s nimi mohou žít v manželství zbožně, náležitě pečovat o rodinu, a po smrti dosáhnout věčného života ve slávě.

Na to, můj milý, myslí a snaž se, aby tvoje manželství, které je znakem, odpovídalo svatě věci, jež je jím označována, a jíž je spojení Krista ženicha s jeho nevěstou církví; ta byla totiž vytvořena z otevřené rány v boku Krista spícího na kříži spánkem smrti tak, jako z boku spícího Adama byla stvořena jeho žena Eva.⁴⁶⁵

Začtvrté, tedy pokud jde o to, co tě nejvíce vede ke vstupu do manželství, pečlivě rozvaž, ať do něj nevstupuješ jinudy než skrze Ježíše Krista, těsnou bránu, abys nebyl jako zloděj a lupič⁴⁶⁶ a nevstupoval do manželství ze zcela jiných důvodů, než z těch, které ustanovil Kristus Pán.

Řekl jsem tedy, že důvody k uzavření manželství, jak je zjevil Bůh, jsou plození potomstva a vyhýbání se smilstvu. Zejména toto uchovej ve své mysli spolu s pokornou úctou ke svátosti. Nechť pro tebe není hlavní pohnutkou ke vstupu do manželství ani ženská krása, která podněcuje chťíc a rozmařilost, ani urozenost, jež rozněcuje pýchu, ani bohatství nebo majetek, který svádí k lakotě. Kež hlavní místo ve tvé mysli vždy zaujímá čestnost a poctivost, které přispívají ke zdrženlivosti v manželství a činí z něj u Boha i u lidí chvályhodné počínání.

Možná namítneš: Kde mám najít poctivou ženu, když je to vzácný ptáček a je těžké jej rozpoznat? Můj milý, odpověď je nasnadě. Neboť jak říká Jakub bratr Páně ve své epištole: „Každý dobrý dar a každé dokonalé obdarování je shůry, sestupuje od Otce nebeských světél“⁴⁶⁷ to jest má příčinu v Bohu, který dává světlo světu. Jelikož dobrá žena je dokonalý dar, plyne z toho, že ona je darem Božím. Chceš-li tedy mít dobrou ženu, „boj se Boha, zachovávej jeho přikázání“⁴⁶⁸ a pros ho pokorně, a on ti dobrou ženu dá. Neboť On je ten, který spojuje tak, aby člověk nerozlučoval ty, které On spojil.⁴⁶⁹ On dal Adamovi Evu,⁴⁷⁰ Abrahamovi Sárú,⁴⁷¹ Elkánovi Chanu,⁴⁷² Tobiášovi

464 Ef 5, 25–26.

465 Srv. Gn 2, 21–22.

466 Srv. J 10, 7–9.

467 Jk 1, 17.

468 Kaz 12, 13.

469 Srv. Mt 19, 6; Mk 10, 9.

470 Srv. Gn 2, 22–23.

471 Srv. Gn 11, 29.

472 Srv. 1 Kr 1, 1–2.

Sáru⁴⁷³ a Zachariášovi Alžbětu,⁴⁷⁴ a ony porodily svaté syny. Svěř také i ty své úvahy Bohu, který neopouští ty, již v něj doufají,⁴⁷⁵ který skrze anděla zasnoubil svatému Tobiášovi krásnou a svatou Sáru. Démon Asmodaj, veden zvrácenou láskou k její krásě, zahubil postupně všech jejích sedm mužů vždy na počátku svatební noci, neuškodil však svatému Tobiášovi, poněvadž ten si ji vzal za manželku nikoli veden chťičem, ale kvůli plazení potomstva, neboť se řídil radami anděla.⁴⁷⁶

Dále pak věz, můj milý, že manželé spolu tělesně obcovjí z těchto čtyř důvodů: zaprvé kvůli potomstvu, jak ustanovil Bůh,⁴⁷⁷ zadruhé pro potlačení smilstva a pokušení, zatřetí jako plnění vzájemné povinnosti.⁴⁷⁸ Tyto dva důvody uvádí Apoštol v sedmé kapitole prvního listu Korintským. Proto jsou tyto čtyři důvody, třebaže ne ve stejném pořadí, vyjádřeny v těchto verších:

Jsou zde důvody čtyři, proč tělesně obcovat můžeš:
aby ses ukojil, nezhřešil, plodil a povinnost splnil.
To první je těžkým hříchem, to druhé ale jen lehkým,
ale ty na konci uvedené jsou bez trestu zcela.⁴⁷⁹

Prvního přípustného spojení se týká toto: Plodte a množte se,⁴⁸⁰ tedy v dovoleném spojení kvůli potomstvu. O druhém, tedy o vystříhání se hříchu, mluví Apoštol takto: Každý z vás ať má svou vlastní manželku kvůli smilstvu, tedy aby se jej vystříhal.⁴⁸¹ O třetím říká Apoštol tamtéž, v sedmé kapitole prvního listu Korintským: Manželka ať prokazuje muži, čím je mu povinna, a muž manželce.⁴⁸² Čtvrté spojení zakazuje Boží přikázání ve 22. kapitole Exodu: „Nesemilniš“⁴⁸³ – tímto se zakazuje každé nedovolené a zapovězené spojení, které člověka zbavuje Boží lásky.

Toto měj stále před očima, můj milý, abys věděl, jak si máš v manželství počínat, abys byl milý Bohu a prospěšný sobě. Když ti Bůh dá manželku, tedy po uzavření obvyklého církevního svazku neboli po sňatku, setrvej v modlitbách se svou

473 Srv. Tób 10, 10.

474 Srv. L 1, 5.

475 Srv. Júd 13, 17.

476 Tób 3, 8–11; 6, 11–20; 8, 1–15.

477 Srv. Gn 1, 28.

478 1 K 7, 2–3.

479 Srv. Walther 15290, 15300, 15318. V textu za tímto čtyřverším následují latinské vysvětlivky k jednotlivým výrazům.

480 Gn 1, 28.

481 Srv. 1 K 7, 2.

482 Srv. 1 K 7, 3.

483 Ex 20, 14.

chotí po tři noci, teprve čtvrtou noc vejdete spolu na lože, abyste v bázni Boží plodili potomky, jako to poradil anděl Tobiášovi.⁴⁸⁴

Dále pak nikdy nevstupuj k menstrující choti, protože to Pán zakázal v 18. kapitole knihy Ezechiel.⁴⁸⁵ Vyhýbej se i ženě těhotné co nejvíce a nejdéle můžeš. V době po porodu čili v šestinedělí se také zdrž styku. Dny sváteční a postní oslav zdrženlivostí. Tak totiž učí svatí, obzvláště svatý Augustin v kázání o manželství.⁴⁸⁶

Vystříhej se také, můj milý, jakéhokoliv zneužití své manželky, všech nedovolených doteků, jednej s ní uctivě, aby i ona tě měla v úctě a aby uměla, dle výroku Apoštola, žít se svým mužem svatě a s úctou. Apoštol totiž říká: „Každý z vás, bratři, ať umí žít se svou vlastní ženou svatě a s úctou.“⁴⁸⁷

Stráž se styku s cizími ženami, aby tě vlastní žena nepodezřívala, neměla tě méně ráda, nezačala tě nenávidět a nepřinesla neklid tobě a celé rodině.

Vyhni se vášnivě lásce, to jest silné a přehnané náklonnosti k manželce, protože každý vášnivec je neřádným milencem své manželky a podle svatého Jeronýma je to cizoložník.⁴⁸⁸ Tento výrok lze snad chápat tak, že hřeší jako by se dopouštěl cizoložství, nebo jej snad lze chápat příhodněji tak, že se dopouští smilstva duchovního, protože více miluje manželku než Pána Ježíše Krista, ženicha své duše, který říká: „Kdo miluje otce nebo matku nebo manželku víc nežli mne, není mne hoden.“⁴⁸⁹

Nepodezírej také neoprávněně svou manželku, pokud nemáš zjevné důkazy.

Zhřeší-li tvá manželka, potrestej ji mírně bez skandálu. Bude-li se zpěčovat, k čemuž snad nedojde, ztrestej ji proutkem, ale ne holí. A měj se na pozoru, aby tě nespoutala a neodvedla podobně jako Delíla Samsona a nepředala tě Pelištejcům, tvým nepřátelům, tedy ďáblům, poté co ti vytrhla sedm pramenů vlasů, v nichž spočívala vítězná síla,⁴⁹⁰ to jest zbavila tě sedmi darů Ducha svatého, kterými máš přemáhat nepřátele. Nebuď si jist sám sebou, že tebe přece žena nemůže oklamat; vždyť nejsi moudřejší než Adam ani Šalomoun ani silnější než Samson ani zbožnější než David, které oklamala žena. Proto se říká:

„Adama, Samsona, Šalomouna i Davida krále,
ty všechny svedla žena: je před ní snad bezpečný někdo?“⁴⁹¹

484 Srv. Tób 6, 18–22.

485 Srv. Ez 18, 6.

486 Aurelius Augustinus, *Sermones* 216, 3.

487 1 Te 4, 4.

488 Hieronymus, *Ad Iovinianum* 1, 49.

489 Mt 10, 37.

490 Srv. Sd 16, 4–22.

491 Walther 502.

Střez se tedy, abys nikdy nenaslouchal ženě v čemkoliv, co by bylo proti přikázání Božímu. Vždyť Adam, Šalomoun a jiní jí popřáli sluchu: a kdo z nás si vůbec může představit, co kvůli tomu vytrpěli a jak budou někteří trpět věčně? Amen.

Přijmi, Roberte, tyto mé řádky, a přijmi je vděčně,
nebeských věcí se přidrž a plně se odevzdej Bohu,
který ti dokáže dát jak krásnou tak dobrou ženu,
potlačí palčivost touhy a nakonec propůjčí cudnost.⁴⁹²

492 Také zde následují latinské vysvětlivky k jednotlivým slovům ve verši.